

та персональних даних. Тому захист інформації є обов'язковою складовою частиною банківських послуг.

Всі засоби захисту інформації можна поділити на дві групи: внутрішні, а саме запобігання загроз, що виходять з внутрішніх джерел та зовнішні, що включають запобігання загроз, що виходять ззовні.

До систем захисту інформації, що забезпечують безпеку фінансової установи відносять наступні засоби захисту: фізичні, законодавчі, організаційні, програмно-технічні. Фізичні засоби захисту засновані на створенні фізичних перешкод для зловмисника, які перегороджують йому шлях до інформації (сувора система пропуску на територію і в приміщення з апаратурою або з носіями інформації). До законодавчих засобів захисту відносяться законодавчі акти, які регламентують правила використання й обробки інформації обмеженого доступу і встановлюють кримінальну відповідальність за порушення цих правил. Під організаційним розуміється захист інформації шляхом регулювання доступу до всіх ресурсів системи (технічним засобом, система безпеки телекомунікацій та зв'язку, програмним елементам тощо) [2].

Список використаної літератури:

1. Ларина О.И., Мазурина Т.Ю. Некоторые аспекты создания информационной безопасности в банке // Деньги и кредит. – 2012. – № 7. – С. 61-64.
2. Козаченко І.П., Голубев В.О. Загальні принципи захисту інформації в банківських автоматизованих системах / І.П. Козаченко, В.О. Голубев // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bezpeka.com/>

ГЛИНЯНА К. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВО НА ОBOB'ЯЗKOBY ЧACTKY МАЛОЛІТНІХ ТА НЕПОВНОЛІТНІХ ДІТЕЙ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ ТА ОКРЕМИХ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Сучасне вітчизняне спадкове законодавство надає можливість кожному громадянину вільно виявити свою волю щодо майбутньої долі належного йому майна. Будь-яка дієздатна особа має право скласти заповіт та призначити на свій розсуд спадкоємців. Об'єктивна заінтересованість суб'єктів у самостійному розпорядженні належними їм правами та майном законодавчо закріплена ст. 12 ЦК України.

Принципово важливий елемент сучасного спадкового права – право спадкоємців на обов'язкову частку спадщини – виник ще в римському

приватному праві, коли близьким родичам померлого надавалося право на спадщину незалежно від останньої волі спадкодавця [1, с. 60].

Чинним цивільним законодавством право на обов'язкову частку спадщини надано: непрацездатним і неповнолітнім дітям заповідача; непрацездатним батькам; непрацездатному подружжю.

Так, маємо зазначити, що малолітні, неповнолітні, повнолітні непрацездатні діти спадкодавця, мають право на обов'язкову частку, незалежно від їх кровного походження. Оскільки за ч. 1 ст. 1260 ЦК України у разі спадкування за законом усиновлений та усиновлювач прирівнюються до родичів за походженням, а з кровними батьками усиновлений втрачає правовий зв'язок і не спадкує за законом після їхньої смерті (абзац перший ч. 2 ст. 1260 ЦК України), право на обов'язкову частку виникає також у осіб, які були усиновлені спадкодавцем на час відкриття спадщини, за умови їх малоліття, неповноліття або непрацездатності. Якщо діти є малолітніми або неповнолітніми, саме ці факти дають підставу їм закликатися до спадкування. Тому навіть у випадку, коли неповнолітній наділений повною цивільною дієздатністю (ст. ст. 34-35 ЦК України), це не позбавляє його права на обов'язкову частку у спадщині [2].

Як свідчить судова практика, позови спадкоємців про надання їм обов'язкової частки спадкового майна зустрічаються досить часто. Так, 13 лютого Конституційний Суд України оприлюднив прийняте 11 лютого 2014 року Рішення у справі № 1-рп/2014 за конституційним зверненням громадянина Запорожцева Олександра Семеновича щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 1241 Цивільного кодексу України (справа про право на обов'язкову частку у спадщині повнолітніх непрацездатних дітей спадкодавця). Згідно з яким, Конституційний Суд України, вирішуючи порушені у конституційному зверненні питання, виходить з того, що засади шлюбу, сім'ї, правовий режим власності визначаються виключно законами України, а загальні положення про право власності, його зміст, здійснення та підстави набуття визначені в Кодексі. Згідно з Кодексом, суб'єкт права власності, яким є заповідач (спадкодавець), на випадок своєї смерті має право шляхом вчинення заповіту розпоряджатися своєю власністю — спадщиною, до складу якої законом віднесені усі права та обов'язки, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини і не припинилися внаслідок його смерті. За своєю юридичною природою свобода розпорядження власністю шляхом вчинення заповіту (свобода заповіту) є одним із основоположних принципів спадкового права, при цьому вона не є абсолютною. Кодексом визначено обмеження волі заповідача щодо права розпоряджатися власністю (обмеження принципу свободи заповіту) шляхом установлення права окремої категорії осіб на обов'язкову частку у спадщині. Право на обов'язкову частку у спадщині мають малолітні, неповнолітні, повнолітні непрацездатні діти спадкодавця, непрацездатна вдова (вдівець) та непрацездатні батьки, які

спадкують, незалежно від змісту заповіту, половину частки, яка належала б кожному з них у разі спадкування за законом (обов'язкова частка). Отже, принцип свободи розпорядження власністю шляхом вчинення заповіту передбачає широкий обсяг правомочностей заповідача, згідно з якими він своїм волевиявленням може вплинути на зміст спадкових правовідносин. Однак застосування цього принципу обмежується законодавчо встановленою для окремої категорії спадкоємців гарантією, за якою, незалежно від змісту заповіту, особи, визначені в частині першій статті 1241 Кодексу, спадкують половину частки, яка належала б їм у разі спадкування за законом. Перелік осіб, які мають право на обов'язкову частку у спадщині, встановлений Кодексом, є вичерпним і дає підстави віднести цих осіб до членів сім'ї чи найближчих родичів спадкодавця.

Зазначимо, що аналогічно вирішено питання щодо кола необхідних спадкоємців і ст. 1064 ЦК Республіки Беларусь, відповідно до якої непрацездатним і неповнолітнім дітям, непрацездатному подружжю і непрацездатним батькам надано право на обов'язкову частку в розмірі 1/2 від законної.

Принципово інший шлях обрала Республіка Грузія, яка обмежила свободу заповіту, надавши перевагу захисту інтересів близьких родичів померлого. Так, ст. 1371 нового ЦК Грузії право на обов'язкову частку спадщини у розмірі половини законної, надано дітям, батькам та подружжю померлого. Іншими словами, право на спадщину надано найближчим родичам померлого і подружжю, незалежно від того, непрацездатні вони чи ні.

У Швейцарії правом на обов'язкову частку у спадщині наділені низхідні родичі спадкодавця, його батьки та вдова (вдівець). Обов'язкова частка низхідних родичів спадкодавця складає % частки, що належала б їм при спадкуванні за законом; щодо батьків та вдови (вдівця) така частка складає в кожному випадку. Позбавити спадкоємця права на обов'язкову частку у спадщині можливо, однак за умови, що він вчинив злочин щодо спадкодавця чи його близьких родичів або грубо порушив обов'язки, покладені на нього законом щодо спадкодавця та його сім'ї.

Відповідно до ст. 723 ЦК Перу обов'язкову частку складає частина спадщини, щодо якої спадкодавець не має свободи заповідального розпорядження, якщо у нього є обов'язкові спадкоємці. До обов'язкових спадкоємців належать діти та їх низхідні родині, батьки та їх висхідні, а також вдова (вдівець).

Той, хто має дітей та інших низхідних родичів або іншого з подружжя, має право вільно розпорядитися у заповіті не більш ніж 1/3 свого майна (ст. 725 ЦК Перу).

Той, хто має батьків та інших висхідних родичів, має право вільно розпорядитися у заповіті не більш ніж 1/2 свого майна (ст. 726 ЦК Перу).

Австрійське законодавство зараховує до обов'язкових спадкоємців дітей спадкодавця, а за їх відсутності – його батьків, а також одного з подружжя. Під дітьми мають на увазі також внуків та правнуків, а під батьками – всіх бабів та дідів.

Обов'язкова частка кожної дитини та одного з подружжя складає половину того, що належало б кожному з них при спадкуванні за законом. За висхідною лінією кожний обов'язковий спадкоємець має право на третину того, що він отримав би при спадкуванні за законом. Причому допускається зменшення обов'язкової частки у спадщині, якщо особа, яка має право на її отримання, та спадкодавець ніколи не перебували у близьких відносинах, що зазвичай існують в сім'ї між подібними родичами. Однак зазначене право не може бути реалізоване, якщо заповідач безпідставно відхилив здійснення права на особисте спілкування з особою, яка має право на отримання обов'язкової частки у спадщині (§ 773а ЦК Австрії).

Вітчизняний законодавець виключив утриманців з числа необхідних спадкоємців, розширивши тим самим свободу заповіту. Обмеження кола необхідних спадкоємців має своє пояснення. Якщо від утримання непрацездатних батьків та подружжя, непрацездатних або неповнолітніх дітей спадкодавець за життя не має права відмовитися, оскільки за чинним шлюбно-сімейним законодавством на нього може бути покладено обов'язок шляхом аліментування утримувати цю категорію осіб (статті 75, 172, 180 СК України), то утримання інших непрацездатних осіб, які не є близькими родичами, залежить виключно від його доброї волі.

У випадку, коли спадкодавець вважає недоцільним надалі надавати таким особам утримання, регулювання цього питання виходить за межі правового поля, оскільки це є особистою справою кожної особи і може йтися лише про моральний бік такого вчинку.

З призначенням обов'язкової частки спадщини як засобу матеріального забезпечення близьких до спадкодавця непрацездатних осіб пов'язано і питання визначення розміру її оптимальної частки. У вітчизняному законодавстві розмір обов'язкової частки варіювався від 2/3 за ЦК УРСР від 1963 р. до 1/2 в чинному ЦК України. Разом з тим згідно п. 2 ст. 1241 ЦК України суду надано право зменшувати розмір обов'язкової частки з урахуванням відносин між цими спадкоємцями та спадкодавцем, а також інших обставин, які мають істотне значення [2].

Ми вважаємо, що обставини, які можуть бути підставою для зменшення розміру обов'язкової частки, ніяким чином не можуть стосуватись малолітніх та неповнолітніх дітей, так як за своїм віком вони не можуть вчиняти дій, які б призвели до негативних наслідків. Права дітей у таких випадках мають захищатись особливо, незалежно від обставин переходу спадку, призначення спадкоємця, та їх взаємовідношень із спадкодавцем.

Список використаної літератури:

1. Заїка Ю. Необхідні спадкоємці та розмір їх обов'язкової частки за новим цивільним законодавством України // Цивільне право. – 2004. – вересень. – С. 60-62.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2003.

ВОРОНІНА Н. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук

СТРАХУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Невід'ємною частиною соціальної політики будь-якої держави є соціальний захист військовослужбовців, ветеранів армії і флоту, членів їх сімей. Вона являє собою систему заходів, спрямованих на компенсацію деяких обмежень конституційних прав людей у погонах. Захист Вітчизни пов'язаний з підвищенням ризиком для життя та здоров'я військовослужбовців. Тому в багатьох країнах світу передбачається такий вид соціального захисту, як страхування.

Обов'язкове страхування військовослужбовців в Україні існувало з 1995 р. по 25 грудня 2013 р., поки уряд не прийняв постанову № 975, що замінила страховий захист одноразовою компенсацією з бюджету. На думку О.М. Залетова така заміна, ймовірно, була виправданою, оскільки останніми роками страхування військовослужбовців в Україні було формальним, а не реальним видом захисту». Однак на сьогодні, страхування може стати додатковим захистом до вже існуючої бюджетної компенсації, але для цього потрібно створити спеціальну страховку. «Для забезпечення додаткових соціальних гарантій військовослужбовцям уряд має розробити стандартний страховий продукт, який передбачатиме можливість оплати страхування не тільки за рахунок держбюджету, а й за рахунок спонсорів, а також забезпечувати загальний страховий захист військових у розмірі від 1 млн грн» [1]. Щодо добровільного страхування, то настання страхового випадку в результаті військових дій є стандартним винятком у всіх договорах страхування. Страхування військових має бути обов'язковим видом захисту або субсидованим державою. Послуга може бути і добровільною, але в такому випадку потрібно згода страховиків та підтримки держави.

Від нещасного випадку (з урахуванням ризику смерті) були застраховані 30 військових, що беруть участь в антитерористичній операції на сході України.